

то не могат да се определят към тези две тенденции и се лутат между тях и тенденцията за турцизиране на циганите биват наричани **“черни Иванчовци”**. Наличието на “черни Иванчовци” дава реални възможности за лидерски изяви на ромите, които гравитират към турцизма или пък вече са станали негови убедени поддръжници и последователи.

Изложеното по-горе вече навежда на мисълта, че за оценката, която ромите дават на етническите процеси у нас и сред самите тях, не бива да се съди прибързано, еднопосочно и еднозначно. За тази оценка следва да се съди сериозно и отговорно, - и то едва когато е налице добро познаване както на състоянието на обществения живот в страната и в отделните ѝ региони, така и на изявите на самото ромско население.

Така например, следва добре да се познава участието на цигани в заселването на някои райони през лятото на 1989 г., опустели поради “голямата екскурзия” към Турция. Следва да се отчита и сблъсъкът на ромите с някои от заминалите и вече продали имота си, които завръщайки се в България предявиха искания за връщане и на продадените си имоти, част от които бяха изкупени от цигани или поне от институти и лица, настанили обаче в тях цигани. Нужно е и по-пълно познаване и на зараждащите се в контекста на социалните промени след 10 ноември 1989 г. желания (някои спонтанни, а други съзнателно провокирани) за формиране на чисто ромска организация, в това число и до превръщането ѝ в строго ромска етническа партия, която да предявява искания с тясно етническа определеност, натовареност и предназначеност. Съзнанието и поведението на ромите у нас в най-ново време трябва да се оценяват и през призмата на противоречивите последици от държавно-партийната политика спрямо тях до 10 ноември 1989 година.

Както бе вече отбелязано, промяната на Девети септември внесе много и коренни промени в живота на циганите у нас, но не и всичко, което можеше и трябваше да направи. Нещо повече, дори и в редица промени тази власт влагаше цели и намерения, които отвеждаха до противоречиви и крайно нежелателни резултати. Като пример в това отношение може да се посочи политиката за създаване на ромски кадри с висше образование. Социалистическото общество